

Michał Kałka
Radny Gminy Poczesna

Poczesna.01.04.2026

Posłowie do Parlamentu Europejskiego

Szanowni Państwo Posłowie do Parlamentu Europejskiego,

Zwracam się do Państwa w związku z sytuacją w gminie Poczesna (Polska), dotyczącą planowanej zmiany granic administracyjnych na rzecz miasta Częstochowy, która budzi poważne wątpliwości społeczne oraz środowiskowe.

Sprawa ta była już przedmiotem wcześniejszej korespondencji, w szczególności w kontekście planowanej rozbudowy instalacji gospodarowania odpadami w Sobuczynie. Obecnie przed Komisją Petycji Parlamentu Europejskiego procedowana jest petycja dotycząca konieczności przeprowadzenia niezależnego audytu środowiskowego tego obiektu.

W dniu 29 marca 2026 r. mieszkańcy gminy Poczesna wzięli udział w referendum lokalnym dotyczącym proponowanych zmian administracyjnych. Frekwencja przekroczyła 51%, a aż 99,9% głosujących opowiedziało się przeciwko przyłączeniu części terenów gminy do miasta Częstochowy. Wynik ten stanowi jednoznaczny, wyraźny i społecznie bezprecedensowy sprzeciw wobec planowanych działań.

Dla porównania, w mieście Częstochowa – liczącym około 180 000 mieszkańców – przeprowadzono konsultacje społeczne, w których udział wzięło niespełna 1,5% uprawnionych. Tak niski poziom uczestnictwa może być interpretowany jako brak społecznej legitymacji dla proponowanych działań, a także jako wyraz milczącej solidarności mieszkańców Częstochowy z mieszkańcami gminy Poczesna, którzy w sposób jednoznaczny sprzeciwili się tym zmianom.

W tym kontekście warto wskazać na przykład referendum przeprowadzonego w Hamburgu (Niemcy) w dniu 12 października 2025 r. W głosowaniu uczestniczyło 573 278 mieszkańców (43,7% uprawnionych), z czego 53,2% poparło przyjęcie celu osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2040 roku. Wynik ten został uznany za wiążący i przełożył się na konkretne działania legislacyjne na poziomie lokalnym.

Przykład ten pokazuje, że w państwach członkowskich Unii Europejskiej głos obywateli wyrażony w referendum stanowi realny fundament decyzji publicznych — także w sprawach dotyczących środowiska oraz kierunków rozwoju lokalnych społeczności.

W zestawieniu z referendami w gminie Poczesna – charakteryzującym się wysoką frekwencją i niemal jednomyślnym wynikiem – różnica w poziomie społecznego mandatu dla podejmowanych decyzji jest wyraźna i nie powinna być pomijana w procesie decyzyjnym.

W mojej ocenie planowana zmiana granic administracyjnych pozostaje w ścisłym związku z możliwością dalszej rozbudowy instalacji przetwarzania odpadów w Sobuczynie. Instalacja ta od lat budzi poważne obawy mieszkańców dotyczące jej wpływu na środowisko, w tym jakość powietrza, wód gruntowych oraz komfort życia lokalnej społeczności.

W przestrzeni publicznej oraz dostępnych materiałach wskazywano m.in. na:

- powtarzające się zgłoszenia dotyczące emisji odorów,
- ryzyka związane z gospodarką odciekami i ich oddziaływaniem na środowisko,
- konieczność prowadzenia pogłębionego monitoringu i niezależnych analiz środowiskowych.

Na szczególną uwagę zasługuje również fakt, że osoby podejmujące publiczną debatę w tej sprawie spotykają się z reakcjami o charakterze prawnym ze strony podmiotów związanych z funkcjonowaniem instalacji.

Jestem jedną z osób, które otrzymały formalne wezwanie prawne w związku z publicznym zabieraniem głosu w sprawie potencjalnego wpływu tej instalacji na środowisko oraz zdrowie mieszkańców. Tego rodzaju działania mogą wywoływać tzw. efekt mrozący (chilling effect), ograniczając gotowość mieszkańców do zabierania głosu w sprawach dotyczących ochrony środowiska.

W tym kontekście szczególne znaczenie mają przepisy prawa Unii Europejskiej, które gwarantują udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji środowiskowych oraz dostęp do informacji. Dotyczy to w szczególności:

- Dyrektywy 2011/92/UE w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (EIA),
- Dyrektywy 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych (IED),
- Ramowej Dyrektywy Odpadowej 2008/98/WE,
- oraz zasad wynikających z Konwencji z Aarhus.

Akty te w różnym zakresie nakładają obowiązek zapewnienia transparentności, dostępu do informacji oraz udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych dotyczących środowiska.

Co szczególnie niepokojące, w dniu 30 marca 2026 r. Rada Miasta Częstochowy przyjęła uchwałę w tej sprawie większością 14 głosów „za” przy 10 „przeciw”.

Za przyjęciem uchwały opowiedzieli się radni reprezentujący środowiska Koalicji Obywatelskiej oraz Nowej Lewicy, biorąc polityczną odpowiedzialność za decyzję podjętą wbrew jednoznacznie wyrażonej woli mieszkańców gminy Poczesna.

Tym samym doszło do sytuacji, w której rozstrzygnięcie o fundamentalnym znaczeniu dla lokalnej wspólnoty zostało przesądzone niewielką większością głosów, bez poszanowania wyniku referendum i bez rzeczywistego mandatu społecznego.

Podczas sesji obecni byli mieszkańcy oraz przedstawiciele władz gminy Poczesna, którzy przedstawiali argumenty i obawy. Jednocześnie radni popierający uchwałę nie podejmowali merytorycznej dyskusji ani nie odnosili się do przedstawianych argumentów.

W efekcie decyzja została podjęta bez realnego dialogu społecznego oraz bez uprzedniego przeprowadzenia niezależnego audytu środowiskowego.

W mojej ocenie sytuacja ta może rodzić poważne wątpliwości co do zgodności z prawem Unii Europejskiej oraz stanowić odejście od standardów demokracji partycypacyjnej.

W związku z powyższym powstaje fundamentalne pytanie: czy wola mieszkańców gminy Poczesna, wyrażona w sposób jednoznaczny i przy wysokiej frekwencji, może zostać pominięta?

Warto również zauważyć, że instytucje Unii Europejskiej w ostatnich latach wielokrotnie podejmowały działania wobec Polski w sytuacjach, w których istniały wątpliwości co do przestrzegania zasad praworządności oraz standardów demokratycznych.

Dotyczyło to m.in. reform sądownictwa, funkcjonowania instytucji publicznych czy zapewnienia niezależności organów państwa, co skutkowało uruchomieniem procedur przewidzianych w Traktacie o Unii Europejskiej, postępowaniami przed Trybunałem Sprawiedliwości UE oraz zastosowaniem mechanizmów warunkowości finansowej.

Pokazuje to jednoznacznie, że Unia Europejska przywiązuje szczególną wagę do rzeczywistego przestrzegania zasad demokracji, praworządności oraz udziału obywateli w procesach decyzyjnych.

W tym kontekście zasadne wydaje się pytanie, czy sytuacja, w której jednoznaczny wynik referendum lokalnego pozostaje bez realnego wpływu na podejmowane decyzje, nie powinna również stać się przedmiotem zainteresowania instytucji europejskich przeciwnym razie powstaje ryzyko powstania standardu podwójnych kryteriów w ocenie procesów demokratycznych.

Zwracam się również z prośbą o przekazanie niniejszego stanowiska innym posłom oraz frakcjom Parlamentu Europejskiego szczególnie apeluję do Posłów reprezentujących środowiska Koalicji Obywatelskiej oraz Lewicy o wnikliwe zainteresowanie się niniejszą sprawą – zarówno w kontekście ochrony środowiska, jak i standardów demokratycznych.

Dla mieszkańców gminy Poczesna sprawa ta dotyczy bezpośrednio jakości życia, bezpieczeństwa środowiskowego oraz przyszłości ich lokalnej wspólnoty. Sprawa ta ma charakter precedensowy i może mieć znaczenie dla standardów funkcjonowania samorządów lokalnych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

W przestrzeni publicznej pojawiają się również stanowiska podmiotów zarządzających instalacją w Sobuczynie, z których wynika, że planowana zmiana granic administracyjnych pozostaje w bezpośrednim związku z możliwością dalszego funkcjonowania i rozwoju tej instalacji.

W opublikowanych komunikatach wskazuje się m.in. na ograniczenia wynikające z uwarunkowań planistycznych po stronie gminy Poczesna oraz potrzebę zapewnienia warunków dla dalszego przetwarzania odpadów.

Okoliczności te dodatkowo wzmacniają przekonanie mieszkańców, że proponowane zmiany administracyjne mogą mieć charakter instrumentalny i pozostają w ścisłym związku z planowaną rozbudową instalacji.

W związku z powyższym zwracam się z prośbą o:

- objęcie sprawy monitoringiem na poziomie instytucji UE,
- wsparcie działań na rzecz przeprowadzenia audytu środowiskowego,
- rozważenie interwencji na poziomie krajowym.

Z wyrazami szacunku,

Michał Kałka
Radny Gminy Poczesna

